

Zaključci Vijeća o promicanju motoričkih vještina, tjelesnih i sportskih aktivnosti za djecu ⁽¹⁾

(2015/C 417/09)

VIJEĆE EU-a I PREDSTAVNICI VLADA DRŽAVA ČLANICA,

I. PODSJEĆAJUĆI NA POLITIČKU POZADINU KAKO JE NAVEDENO U PRILOGU KAO I NA SLJEDEĆE

1. Zaključke Vijeća od 27. studenoga 2012. o „promicanju tjelesne aktivnosti korisne za zdravlje (HEPA)” ⁽²⁾ u kojima se ističe da je „putem svojih koristi u pogledu sprečavanja, liječenja i rehabilitacije tjelesna aktivnost korisna u svim dobnim skupinama.”
2. Preporuku Vijeća od 26. studenoga 2013. o međusektorskom promicanju tjelesne aktivnosti korisne za zdravlje ⁽³⁾, kojom su države članice pozvane da razviju međusektorske politike i integrirane strategije koje obuhvaćaju sport, obrazovanje, zdravlje, promet, okoliš, urbanizam i druge relevantne sektore i u kojoj je istaknuto da „tjelesni odgoj u školi može biti učinkovito sredstvo za povećanje osviještenosti o važnosti tjelesne aktivnosti korisne za zdravlje, a škole se mogu jednostavno i učinkovito usmjeriti ka provođenju aktivnosti u tom smislu.”
3. Drugi Plan rada Europske unije u području sporta (2014. – 2017.) ⁽⁴⁾, donesen 21. svibnja 2014., kojim su provođenje tjelesne aktivnosti korisne za zdravlje kao i obrazovanje i osposobljavanje u sportu utvrđeni kao prioritetne teme suradnje EU-a u području sporta i kojim je uspostavljena Stručna skupina za tjelesne aktivnosti korisne za zdravlje kako bi predložila preporuke za poticanje tjelesnog obrazovanja u školama, uključujući motoričke vještine u ranom djetinjstvu, te stvaranje korisnih interakcija sa sportskim sektorom, lokalnim vlastima i privatnim sektorom.

II. UVAŽAVAJU DA

4. Međunarodna zajednica već dugo priznaje važnost igre i rekreacije u životu svakog djeteta. U članku 31. Konvencije UN-a o pravima djeteta iz 1989. (UNCRC) izričito je navedeno da „države stranke priznaju djetetu pravo na odmor i slobodno vrijeme, na igru i razonodu primjerenu njegovoj dobi, kao i na slobodno sudjelovanje u kulturnom životu i umjetnostima.” Sve aktivnosti za djecu, uključujući sportske aktivnosti i tjelesni odgoj, uvijek se moraju provoditi u skladu s Konvencijom UN-a o pravima djeteta.
5. U smjernicama EU-a o tjelesnoj aktivnosti ⁽⁵⁾ naglašeno je da su se dnevne navike male djece posljednjih godina promijenile kao posljedica novih oblika slobodnih aktivnosti (TV, internet, videoigre, pametni telefoni itd.) i da je to dovelo do njihove smanjene tjelesne aktivnosti. Nadalje, vrijeme, društvena i proračunska ograničenja, promjene u životnom stilu ili nedostatak odgovarajućih sportskih objekata u blizini također mogu objasniti taj trend. U smjernicama EU-a naglašeno je da postoji znatna zabrinutost oko toga je li tjelesna aktivnost među djecom i mladima zamijenjena s više sjedilačkih aktivnosti.
6. Unatoč općoj sklonosti djece da budu tjelesno aktivna, njihova tjelesna aktivnost smanjila se tijekom posljednjih dvadeset godina. Ta promjena podudara se s povećanim stopama prekomjerne tjelesne težine i pretilosti u djece i zdravstvenim problemima ili tjelesnim invaliditetom kao što su mišićno-koštani poremećaji. Prema procjenama Inicijative za praćenje debljine kod djece (COSI) Svjetske zdravstvene organizacije, otprilike je jedno od troje djece u EU-a starosti od 6 do 9 godina 2010. godine imalo prekomjernu tjelesnu težinu ili je bilo pretilo ⁽⁶⁾. To predstavlja zabrinjavajući porast od 2008. kada su procjene govorile o jednom od četvero djece ⁽⁷⁾. U industrijaliziranim zemljama, za djecu mlađu od 5 godina raširenost prekomjerne tjelesne težine i pretilosti porasla je s 8 % u 1990.

⁽¹⁾ U kontekstu ovih zaključaka izraz „djeca” odnosi se na djecu starosti od 0 do 12 godina.

⁽²⁾ SL C 393, 19.12.2012.

⁽³⁾ SL C 354, 4.12.2013.

⁽⁴⁾ SL C 183, 14.6.2014.

⁽⁵⁾ Smjernice EU-a o tjelesnoj aktivnosti: preporučena djelovanja politika za potporu tjelesne aktivnosti korisne za zdravlje (2008.) pozdravljene su u zaključcima predsjedništva neformalnog sastanka ministara EU-a nadležnih za sport. http://ec.europa.eu/sport/library/doc/c1/pa_guidelines_4th_consolidated_draft_en.pdf

⁽⁶⁾ Akcijski plan EU-a u pogledu dječje pretilosti 2014. – 2020. (http://ec.europa.eu/health/nutrition_physical_activity/docs/childhoodobesity_actionplan_2014_2020_en.pdf)

⁽⁷⁾ COM(2005)0637.

na 12 % u 2010. te se očekuje da dosegne 14 % do 2020 ⁽⁸⁾. Nedostatak tjelesne aktivnosti ima negativne učinke i na zdravstvene sustave i na gospodarstvo u cjelini. Procjenjuje se da se oko 7 % nacionalnih proračuna za zdravstvo u cijelom EU-u svake godine troši na bolesti povezane s pretilošću ⁽⁹⁾.

7. Kako bi se spriječili ti zdravstveni i razvojni problemi kod djece svu djecu (uključujući djecu s invaliditetom) mora se poticati da budu tjelesno aktivni. Godine u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju (ECEC) važne su jer se u tom razdoblju razvijaju ključne vještine. Igrom i tjelesnom aktivnošću djeca uče i vježbaju vještine koje će trebati tijekom cijelog života. Proces učenja pod nazivom razvoj motoričkih vještina ne razvija se uvijek prirodno. Stoga su promicanje osviještenosti i stvaranje prilika za djecu da budu tjelesno aktivna od najveće važnosti.
8. Svjetska zdravstvena organizacija identificirala je nedovoljnu tjelesnu aktivnost kao četvrti vodeći rizični čimbenik za preranu smrtnost i obolijevanja na globalnoj razini ⁽¹⁰⁾. Koristi tjelesne aktivnosti dobro su poznate. Tjelesna aktivnost jedan je od najučinkovitijih načina za sprečavanje neprenosivih bolesti i borbu protiv pretilosti, kao i za održavanje zdravog načina života ⁽¹¹⁾. Sve je više dokaza i o pozitivnoj korelaciji između vježbanja i mentalnog zdravlja te kognitivnih procesa ⁽¹²⁾.

U izvješćima Svjetske zdravstvene organizacije ⁽¹³⁾ pokazano je da se sudjelovanjem u redovitim, umjerenim do intenzivnim sportskim ili tjelesnim aktivnostima ⁽¹⁴⁾ (najmanje 60 minuta dnevno za djecu školske dobi i tri sata za djecu u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju) stvara dugoročna predispozicija za tjelesnu aktivnost koja se povećava tijekom adolescencije i odrasle dobi ⁽¹⁵⁾. U studijama je također pokazano da ako djeca počinju vježbati od rane dobi, obično postižu bolje akademske rezultate, imaju manje problema u ponašanju i disciplinskih problema te mogu zadržati pozornost na nastavi dulje od svojih vršnjaka ⁽¹⁶⁾.

9. Obrazovno okruženje ima posebno važnu ulogu u tom kontekstu, jer djeca sudjeluju u tjelesnoj aktivnosti i sportu u školi. Iz tog razloga škole i nastavnici olakšavaju tjelesnu aktivnost djece, zajedno s edukatorima u okruženjima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i sportskim klubovima. Za djecu važnu ulogu imaju i roditelji, obitelj i šira zajednica.
10. Prema stručnjacima, odgovarajuću tjelesnu aktivnost za djecu mlađu od 12 godina trebalo bi organizirati prema dobnim skupinama ⁽¹⁷⁾. Aktivnosti na razini ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te osnovnoškolskoj razini uključuju strukturirane i nestrukturirane aktivnosti koje pomažu djeci da razviju vještine kao što su trčanje, skakanje ili bacanje.

⁽⁸⁾ www.toybox-study.eu.

⁽⁹⁾ Akcijski plan EU-a u pogledu dječje pretilosti 2014. – 2020.

⁽¹⁰⁾ Globalne preporuke o tjelesnoj aktivnosti za zdravlje, Svjetska zdravstvena organizacija, 2010.

⁽¹¹⁾ Lee IM, Shiroma EJ, Lobelo F, Puska P, Blair SN, Katzmarzyk PT, radna skupina medicinskog časopisa „Lancet” za članke o tjelesnoj aktivnosti, „Effect of physical activity on major non-communicable disease worldwide: an analysis of burden of disease and life expectancy” („Učinak tjelesne aktivnosti na glavne neprenosive bolesti širom svijeta: analiza tereta bolesti i očekivani životni vijek”), srpanj 2012., Lancet.

⁽¹²⁾ Strong, WB, RM Malina, CJR Blimkie, SR Daniels, RK Dishman, B Gutin, AC Hergenroeder, A Must, PA Nixon, JM Pivarnik, T Rowland, S Trost, F Trudeau (2005), „Evidence Based Physical Activity for School-Age Youth” („Tjelesna aktivnost temeljena na dokazima za mlade školske dobi”), The Journal of Pediatrics, 146(6):732-737.

Ministarstvo za zdravlje i socijalnu skrb SAD-a. Smjernice o tjelesnoj aktivnosti, Izvješće savjetodavnog odbora, 2008. (<http://www.health.gov/paguidelines/Report/pdf/CommitteeReport.pdf>)
Studija Sveučilišta San-Gallen provedena 2011.

⁽¹³⁾ Globalne preporuke o tjelesnoj aktivnosti za zdravlje, Svjetska zdravstvena organizacija, 2010. (http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/44399/1/9789241599979_eng.pdf),

Ministarstvo za zdravlje i socijalnu skrb SAD-a. Smjernice o tjelesnoj aktivnosti, Izvješće savjetodavnog odbora, 2008. (<http://www.health.gov/paguidelines/Report/pdf/CommitteeReport.pdf>)
Studija Sveučilišta San-Gallen provedena 2011.

⁽¹⁴⁾ npr. Odjel za zdravlje i starenje: Nacionalne smjernice o tjelesnoj aktivnosti za Australce. Canberra, Australija, 2014.; ili Smjernice UK-a o tjelesnoj aktivnosti i Nacionalna zdravstvena služba (NHS) u Engleskoj: Smjernice o tjelesnoj aktivnosti za djecu (mlađu od pet godina) (<http://www.nhs.uk/Livewell/fitness/Pages/physical-activity-guidelines-for-children.aspx>)

⁽¹⁵⁾ G.J. Welk, J.C. Eisenmann, et J. Dolman, „Health-related physical activity in children and adolescents: A bio-behavioural perspective” („Tjelesna aktivnost povezana sa zdravljem kod djece i adolescenata: bio-bihevioralna perspektiva”), Priručnik za tjelesni odgoj, urednici D. Kirk, D. Macdonald i M. O’Sullivan, London: Sage Publications Ltd., 2006., str. 665-684.

⁽¹⁶⁾ Tjelesna aktivnost može pojačati sposobnost djeteta da obraća pažnju <http://www.sciencedaily.com/releases/2009/03/090331183800.htm> and „The Association between school-based physical activity, Including Physical education and academic performance” U.S. Odjel za zdravlje i socijalnu skrb, srpanj 2010. http://www.cdc.gov/healthyyouth/health_and_academics/pdf/pa-pe_paper.pdf

⁽¹⁷⁾ Kategorije koje su predložene u kanadskom konceptu dugoročnog razvoja sportaša (LTAD).

11. Neke države članice već su razvile različite nacionalne strategije, u različitoj mjeri, kako bi ohrabrile razvoj motoričkih vještina u ranom djetinjstvu i tjelesnih i sportskih aktivnosti za djecu mlađu od 12 godina, većinom u suradnji sa sportskim sektorom i sportskim klubovima ili savezima ⁽¹⁸⁾.
12. U skladu sa svojim mandatom, stručna skupina za tjelesnu aktivnost korisnu za zdravlje (HEPA XG) predložila je u lipnju 2015. skup preporuka za poticanje tjelesnog odgoja u školama, uključujući motoričke vještine u ranom djetinjstvu.

III. POZIVAJU DRŽAVE ČLANICE DA:

13. razmotre provedbu međusektorskih politika, među ostalim u sektorima obrazovanja, zdravlja i sporta za promicanje tjelesnih aktivnosti i motoričkih vještina u ranom djetinjstvu posebno uzimajući u obzir sljedeće preporuke stručne skupine za tjelesnu aktivnost korisnu za zdravlje:
 - podizanje svijesti o razdoblju prije pohađanja predškolskih ustanova i škola kao potencijalnoj prilici za promicanje tjelesne aktivnosti za djecu, posebno razvojem temeljnih motoričkih vještina i tjelesne pismenosti;
 - podizanje svijesti svih dionika u školskom sektoru i sektoru izvannastavnih aktivnosti (nastavnici, treneri, roditelji itd.) o važnosti razvijanja tjelesnih i sportskih aktivnosti primjerenih djeci;
 - izgradnja odnosa između škola i relevantnih organizacija (sport, društveni i privatni sektori te lokalne vlasti) u svrhu promicanja i jačanja dostupnosti izvannastavnih aktivnosti;
 - poticanje škola na uspostavu okvira za suradnju sa sportskim organizacijama i drugim lokalnim (nacionalnim) organizatorima sportskih događaja s ciljem promicanja nastavnih i izvannastavnih aktivnosti i osiguravanja dostupnosti visokokvalitetnih, sigurnih infrastruktura i opreme za tjelesni odgoj i izvannastavne aktivnosti ili aktivnosti nakon škole, te o provedbi lokalnih kampanja podizanja svijesti;
 - razmatranje inicijativa za poticanje lokalnih vlasti da stvore uvjete za razvoj aktivnog prijevoza u školu i iz nje;
14. potiču i podupiru inicijative za sve uključene dionike (nastavnike, roditelje, škole, klubove, edukatore itd.) na odgovarajućim razinama čiji je cilj promicanje odgovarajućih motoričkih vještina i tjelesnih aktivnosti;
15. potiču odgovarajuće sportske i tjelesne aktivnosti, od najranijeg djetinjstva do ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja i osnovne škole, u skladu sa specifičnim potrebama i dobi djece pružajući upute i smjernice instruktorima/edukatorima;
16. potiču upotrebu podizanja svijesti i pružanja informacija, na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, u svrhu stimuliranja interesa za motoričke vještine i aktivnosti tjelesnog odgoja za djecu;
17. potiču roditelje, obitelj i širu zajednicu da aktivno sudjeluju u tjelesnim aktivnostima sa svojom djecom koristeći se odgovarajućim objektima (npr. biciklističke staze i sigurna igrališta);
18. razmotre podupiranje inicijativa za poboljšanje sportske infrastrukture za djecu posebno unutar obrazovnih ustanova, istodobno potičući suradnju između škola i sportskih klubova u osiguravanju opreme i objekata za djecu na lokalnoj razini;

⁽¹⁸⁾ Na primjer: Francuska i federacije više sportova (Ufolep, Usep) ili federacije jednog sporta (gimnastika ili plivanje) s posebnim treningom za djecu starosti od 0 do 6 godina. U Nizozemskoj nude se posebni tečajevi za malu djecu u sportovima kao što su gimnastika i plivanje. Cilj programa „Kinder gesund bewegen” („Pokrenimo djecu na zdravi načinfg”) u Austriji jest razvoj suradnje između sportskih klubova i vrtića/osnovnih škola te promicanje aktivnog stila života nudeći tjelesnu aktivnost za djecu starosti između dvije i deset godina.

19. razmotre osiguranje poticaja sportskim organizacijama i klubovima, školama, obrazovnim ustanovama, centrima za mlade i ostalim organizacijama u zajednici i volonterskim udrugama koje promiču tjelesne aktivnosti za djecu.
- IV. POZIVAJU PREDSDJEDNIŠTVO VIJEĆA EUROPSKE UNIJE, DRŽAVE ČLANICE I KOMISIJU DA UNUTAR SVOJIH PODRUČJA NADLEŽNOSTI:
20. uzmu u obzir preporuke stručne skupine za tjelesnu aktivnost korisnu za zdravlje kao temelj za daljnje političko djelovanje na razini EU-a i razini država članica, jer su u preporukama pružene činjenice temeljene na dokazima i praktični putevi koje treba slijediti;
21. pojačaju suradnju između područja politika odgovornih za promicanje motoričkih vještina i tjelesnog odgoja za djecu, u skladu s preporukama stručne skupine za tjelesnu aktivnost korisnu za zdravlje, posebno sektora sporta, zdravlja, obrazovanja, mladih i prometa;
22. s obzirom na Europski tjedan sporta, razmotre stavljanje posebnog naglaska na inicijative kojima se podupiru i promiču sportske aktivnosti u školi i izvan nastave;
23. promiču, prema potrebi, provedbu nacionalnih sustava praćenja, studija ili procjena kako bi se utvrdile razine tjelesne aktivnosti djece i njihove navike;
24. razmotre način na koji se, u kontekstu budućeg rada na razini EU-a, može učinkovitije baviti promicanjem razvoja motoričkih vještina u ranom djetinjstvu i strategijama za odvratanje djece od sjedilačkog načina života;
25. potiču financijsku potporu inicijativama povezanim s motoričkim vještinama i tjelesnim odgojem putem postojećih programa EU-a, kao što su Erasmus+ i europski strukturni i investicijski fondovi te uzmu u obzir dodatne informacije Komisije o primjeni programa financiranja EU-a u korist sporta.
- V. POZIVAJU EUROPSKU KOMISIJU DA:
26. promiče i podupire dijeljenje najboljih praksi o motoričkim vještinama i tjelesnom odgoju za djecu u kontekstu EU-a;
27. u bliskoj suradnji sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom poboljša bazu dokaza prikupljanjem kvantitativnih i kvalitativnih podataka ⁽¹⁹⁾ povezanih s tjelesnom aktivnošću, oznakama tjelesne sposobnosti i sportskim sudjelovanjem djece u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju i školama te izvan njih;
28. razvije smjernice za tjelesnu aktivnost za djecu u okruženjima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, školama i sportskim klubovima u suradnji sa znanstvenim stručnjacima, uključujući Svjetsku zdravstvenu organizaciju, usmjerene prije svega na tvorce politika, lokalne vlasti, roditelje, obitelji i širu zajednicu.
- VI. POZIVAJU SPORTSKI POKRET DA RAZMOTRI:
29. pružanje niza sportskih aktivnosti primjerenih za djecu koje nisu natjecateljskog karaktera, prilagođenih odgovarajućoj razini, s ciljem poboljšanja njihova zdravlja i osobnog razvoja;
30. podupiranje organiziranja aktivnosti kojima se promiču sportske aktivnosti u školi i izvan nastave, kao i motoričke vještine u ranom djetinjstvu, među ostalim u kontekstu Europskog tjedna sporta;

⁽¹⁹⁾ Na temelju okvira za praćenje definirano u preporuci Vijeća u vezi s tjelesnim aktivnostima korisnim za zdravlje (26. studenoga 2013.).

31. doprinos razvoju bliskih partnerstava, zajedničkih inicijativa i komunikacijskih kampanja među ostalim s općinama i zajednicama te obrazovnim sektorom, sektorom mladih i sektorom zdravstva na temu borbe protiv sjedilačkog načina života promicanjem sporta u školi i izvan nje;
 32. jaču predanost promicanju inicijativa za sportske i tjelesne aktivnosti čiji cilj je borba protiv sjedilačkog načina života djece putem partnerstava i suradnje s privatnim i javnim sektorom.
-

PRILOG

Politička pozadina

1. Europska godina obrazovanja kroz sport (EYES 2004) u kojoj je naglašena uloga sporta u obrazovanju i skrenuta je pažnja na široku društvenu ulogu sporta.
2. Bijela knjiga o sportu od 11. srpnja 2007. koju je predstavila Europska komisija, u kojoj se inzistiralo na važnosti tjelesne aktivnosti i navelo da „vrijeme provedeno baveći se tjelesnim aktivnostima u školi ili na sveučilištu stvara koristi za zdravlje i obrazovanje koje je potrebno pojačati” ⁽¹⁾.
3. Europska strategija o zdravstvenim problemima povezanim s prehranom, prekomjernom tjelesnom težinom i pretilošću koju je Europska komisija objavila 2007. ⁽²⁾, kojom se ohrabruje tjelesna aktivnost, a djeca i niže društveno-ekonomske skupine postavljaju se kao prioriteti, istodobno naglašavajući da je „*djetinjstvo važno razdoblje za usadivanje sklonosti prema zdravom ponašanju i za učenje životnih vještina potrebnih za održavanje zdravog načina života. Jasno je da škole imaju ključnu ulogu u tom pogledu*” ⁽³⁾.
4. Izvješće Europskog parlamenta o ulozi sporta u obrazovanju od 30. listopada 2007. ⁽⁴⁾ i istoimena rezolucija koja je uslijedila i u kojoj su „države članice i nadležna tijela pozvani da osiguraju stavljanje većeg naglaska na razvoj zdravlja u školskim i predškolskim nastavnim programima poticanjem specifičnih oblika tjelesne aktivnosti prikladne za predškolsku dobnu skupinu”.
5. Komunikacija Europske komisije „Razvoj europske dimenzije u sportu” od 18. siječnja 2011. u kojoj je prepoznata potreba da se „*podupiru inovativne inicijative u sklopu Programa cjeloživotnog učenja povezane s tjelesnom aktivnošću u školi*” ⁽⁵⁾.
6. „Deklaracija iz Berlina” (MINEPS V) usvojena na konferenciji ministara sporta održanoj od 28. do 30. svibnja 2013. u kojoj se „*naglašava da je tjelesni odgoj ključna ulazna točka za djecu da uče životne vještine, razvijaju obrasce za cjeloživotno sudjelovanje u tjelesnim aktivnostima i ponašanjima u skladu sa zdravim načinom života*” i podupire „*važna uloga uključivog izvannastavnog školskog sporta u ranom razvoju i obrazovanju djece i mladih*”.
7. Akcijski plan EU-a u pogledu dječje pretilosti 2014. – 2020. koji je Europska komisija pokrenula 2014 ⁽⁶⁾. Među osam ključnih područja za djelovanje Europska komisija naglasila je promicanje zdravijih okruženja, posebno u školama i predškolskim ustanovama, te poticanje tjelesne aktivnosti.

⁽¹⁾ COM(2007) 391 završna verzija.

⁽²⁾ COM(2007) 279 završna verzija.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/nutrition/documents/nutrition_wp_en.pdf

⁽⁴⁾ A6-0415/2007.

⁽⁵⁾ COM(2011) 12 završna verzija.

⁽⁶⁾ 24. veljače 2014. (ažurirano 12. ožujka i 28. srpnja 2014.).